

Bilişim **sektörü girişimciliği**

Bilişim sektöründe Türkiye'de var olan girişimcilik kapasitesinin daha fazla kullandırılmasının sağlanması ve genç nüfusun özendirilmesi için, verilen destek ile teşviklerin, tematik ve sonuç odaklı olmasında yarar var.

Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100. yılı olan 2023 yılında, Türkiye'nin her alanda dünyanın ilk 10 ülkesi arasında yer alması için toplumun her kesimine önemli görevler düşüyor. Belirlenen hedeflere ulaşabilmek için güçlü bir ekonomik yapıya ve teknoloji yoğun sektörlere ihtiyacımız var. Bu kapsamda Ar-Ge harcamalarının GSYİH'nin %3'üne yükselmesi ve ihracatın 500 milyar dolar olması hedeflerine ulaşmak için ülkemizdeki bilişim sektörü önem kazanıyor. 2012 yılı değerlerine göre Türkiye'de yaklaşık 31 milyar dolarlık pazar payına sahip olan bilişim sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin güçlendirilmesinin yanı sıra, bu sektöre yatırım yapılması ve yeni istihdam olanaklarının yaratılması gerekiyor. Buna karşılık dünya ticaretinde bilişim teknolojilerinin payı %14 iken, Türkiye'de bu oran %3 düzeyinde kalıyor. Dünya genelinde bilişim teknolojileri ticaretinin %70'lik kısmını bilgisayar, donanım ve elektronik ürünleri oluşturuyor. Türkiye'nin bilişim ürünleri ihracatının ithalatı karşılama oranı yaklaşık %22 dolayında olmasına karşılık, yıllık 12 milyar dolar olan bilişim ürünleri ithalatının üçte birini bilgisayar ve parçaları oluşturuyor. Geri kalan üçte biri ise telekom cihazlarından oluşuyor.

KURULAN KAPANAN BİLİŞİM ŞİRKETLERİ

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) tarafından Resmi İstatistik Programı kapsamında açıklanan kurulan-kapanan şirket istatistiklerinden yararlanılarak, bilişim sektöründe yeni kurulan firmaların dağılımı tablo I'de görülüyor. Tablo I incelendiğinde, beklentilerden uzak bir görüntü ortaya çıkıyor. 2010-2012 yılları arasında bilişim sektöründe kurulan şirketlerin üç yıllık toplamının, Türkiye genelinde kurulan şirketler içinde %o 7 gibi bir orana sahip olması düşündürücü. 2012 yılında bilişim sektöründe kurulan şirket sayısında artış olması sevindirici olmakla birlikte, bunun yeterli düzeyde olmadığı görülüyor. Bunun yanında, bilişim sektöründe faaliyet gösterip çeşitli nedenlerle kapanan şirketlerin, Türkiye geneline oranı ise %o 4 düzeyinde. Buna bağlı olarak, 2012

TABLO I. 2010-2012 yılları arasında **kurulan-kapanan** şirketler

		Türkiye Geneli				Bilişim Sektörü			
		2010	2011	2012	Toplam	2010	2011	2012	Toplam
Kurulan Şirket	Sayı	101,366	113,839	106,342	321,547	750	617	869	2,236
	%	100.00	100.00	100.00	100.00	0.74	0.54	0.82	0.70
Kapanan Şirket	Sayı	41,321	54,225	46,083	141,629	201	218	158	577
	%	100.00	100.00	100.00	100.00	0.49	0.40	0.34	0.41

Kaynak: *TOBB Kurulan Kapanan Şirket İstatistikleri*

Dr. Atilla YARDIMCI
TOBB Bilgi Hizmetleri Daire Başkanı

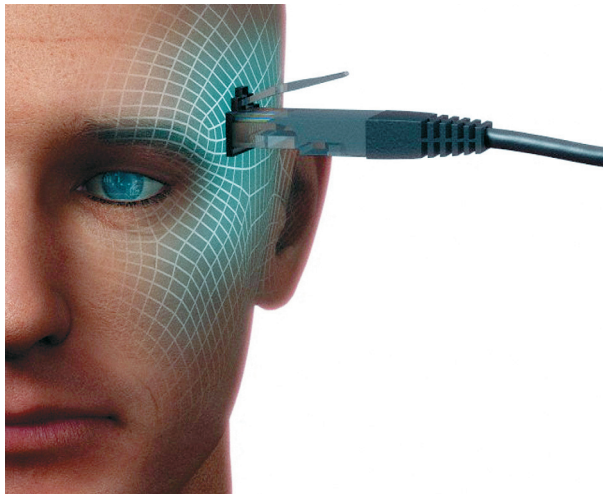
TABLO II. Bilişim sektöründe faaliyetlerine göre **kuruluş ve kapanışlar**

NACE REV 2.0	AÇIKLAMA	KURULAN				KAPANAN			
		2010	2011	2012	Toplam	2010	2011	2012	Toplam
26-Kas	Elektronik bileşenleri imalatı	16	10	15	41	5	5	6	16
26-Ara	YÜKLÜ ELEKTRONIK KART IMALATI	4	1	4	9	2	1	2	5
26.20	Bilgisayar ve bilgisayar çevre birimleri imalatı	22	9	11	42	9	3	2	14
26.30	İLETİŞİM EKIPMANLARI IMALATI	6	2	7	15	2	4	2	8
26.40	Tüketici elektroniği ürünlerinin imalatı	11	6	5	22	5	1	3	9
26.80	Manyetik ve optik kaset, bant, CD vb. ortamların imalatı	1	0	2	3	1	0	1	2
46.51	Bilgisayar, bilgisayar çevre bilimleri ve yazılım toptan imalatı	56	46	87	189	37	35	25	97
46.52	Elektronik ve telekomünikasyon ekipmanlarının ve parçalarının toptan ticareti	140	87	135	362	28	40	5	73
58.29	Diğer yazılım programlarının yayımlanması	2	9	8	19	4	5	4	13
58.21	Bilgisayar oyunlarının yayımlanması	6	8	2	16	3	2	1	6
61.10	Kablolu telekomünikasyon faaliyetleri	27	14	9	50	19	24	12	55
61.20	Kablosuz telekomünikasyon faaliyetleri	26	16	19	61	5	3	2	10
61.30	Uydu üzerinden telekomünikasyon faaliyetleri	10	14	8	32	2	2	3	7
61.90	Diğer telekomünikasyon faaliyetleri	80	72	116	268	15	20	27	62
62.01	Bilgisayar programlama faaliyetleri	133	129	183	445	33	42	40	115
62.02	Bilgisayar danışmanlık faaliyetleri	41	35	59	135	7	3	4	14
62.03	Bilgisayar tesisleri yönetim faaliyetleri	2	3	2	7	2	4	0	6
62.09	Diğer bilgi teknolojisi ve bilgisayar hizmet faaliyetleri	105	74	78	257	12	11	11	34
63.11	Veri işleme, barındırma ve ilgili faaliyetler	12	8	17	37	1	0	0	1
63.12	Web portalları	10	15	19	44	1	3	1	5
95.11	Bilgisayarların ve bilgisayar çevre birimlerinin onarımı	28	23	34	85	5	5	4	14
95.12	İletişim araç ve gereçlerinin onarımı	12	36	49	97	3	5	3	11
TOPLAM		**750**	**617**	**869**	**2236**	**201**	**218**	**158**	**577**

Kaynak: *TOBB Kurulan Kapanan Şirket İstatistikleri*

yılında bilişim sektöründe faaliyet gösterip kapanan şirket sayısındaki azalma, sektör açısından umut verici olarak değerlendirilebilir.

Bilişim sektöründe yeni kurulan ve kapanan şirketlerin NACE Rev.2 faaliyet kodlamasına göre dağılımı Tablo II'de yer alıyor. Tablo II'de, son üç yılda en çok açılış ve kapanışın, 62.01 kodu altında yer alan "bilgisayar programlama faaliyetleri" konusunda olduğu görülüyor. Bu durum, ülkemizdeki yerli yazılım sektörünün firma ve çözüm derinliğinin sağlanmasıyla rekabet ortamının getirdiği kalite artışı açısından,

olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Ayrıca ülkemizde özellikle finans, sağlık ve bazı e-devlet uygulamalarında oldukça başarılı çözümler üretebilen yerli yazılım sektörünün, bu tecrübesinin ihraç edilmesi için gerekli desteklerin sağlanması durumunda tahminlerin çok ötesinde ihracat hacmine ulaşılacağını belirtmek sanırım yanlış olmaz.

Ayrıca bilişim sektöründe yeni kurulan firmaların yazılım haricinde diğer üretim konulu faaliyetlerin de (26.11, 26.12, 26.20, 26.30, 26.40, 26.80, 46.51) düşük olduğunu görüyoruz. Ülkemizde bu alanlarda daha fazla girişimcinin faaliyette bulunması, Ar-Ge faaliyetlerinin ve yeni teknolojilerin ortaya çıkarılmasını ve bunların yatay sektör çözümleri olarak yaygınlaşmasını sağlayacaktır. Türkiye'de kamu alımlarında yerli üreticilerin teşvik edilmesiyle elektronik ürün üretim faaliyetlerinde artış sağlanarak bu konudaki ithalatın azaltılması ve ihracatın artırılması sağlanabilir. Ayrıca, 2023 yılı hedeflerine ulaşmak için en büyük ithalat kalemlerden biri olan iletişim ekipmanları ithalatının da azaltılması sağlanabilir.

SEKTÖREL DESTEKLER

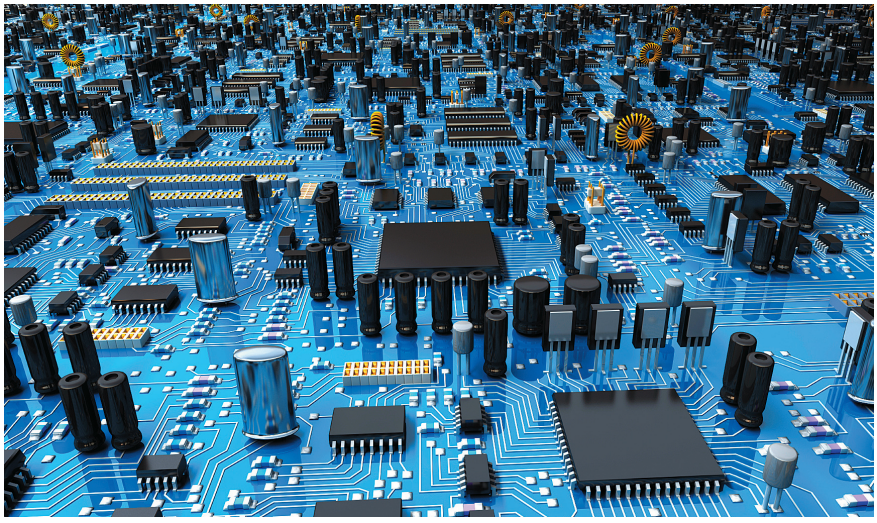
Kurulan-kapanan şirket istatistikleri genel olarak değerlendirildiğinde, 2012 yılında e-devlet alımları ile Fatih Projesi'nin sağladığı ivmenin bilişim sektöründeki olumlu etkileri görülüyor. Buna karşılık, kamu projelerinde ve alımlarında yerli firmaların halen istenildiği gibi desteklenmediği sektör temsilcileri tarafından belirtiliyor. Başbakanlık tarafından yayımlanan 2 Aralık 2008 tarihli 2008/20 sayılı Yerli Ürün Kullanılması, 5 Haziran 2011 tarihli 2011/6 sayılı Avrupa Küçük İşletmeler Yasası Prensipleri, 6 Eylül 2011 tarihli Yerli Ürün Kullanılması genelgeleri ile Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın 27 Temmuz 2007 tarihli Offset Uygulamalarına İlişkin Tebliği'nde, kamu alımlarında yerli üreticilerin desteklenmesine yönelik ifadeler bulunuyor.

Uygulamada ise şartnamelerin bu genelge ve tebliğlerde dikkat çekilen noktalara uygun hazırlanmadığı, bu nedenle ithal ağırlıklı ürün ve hizmetlerin zorunlu olarak satın alınması, sadece bilişim sektörü değil diğer tüm sektör temsilcileri tarafından sürekli dile getiriliyor. Buna karşılık Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından oldukça önemli teknogirişim desteği veriliyor. Bu kapsamda 2009-2012 yılları arasında toplam 767 girişimcinin iş fikrinin desteklendiği belirtiliyor. Doğal olarak bu destek kapsamında sadece bilişim sektörüne ilişkin değil tüm sektörlere ait teknolojik fikirler destekleniyor. Ayrıca TÜBİTAK tarafından sağlanan Ar-Ge desteklerinin yönteminde değişikliklere gidildi ve destek sonrasında ticarileşme aşamasında da destek verilmesine yönelik düzenlemeler yapıldı. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından yayımlanan yönetmelikle özellikle elektronik, haberleşme, uzay ve havacılık alanında yerli tasarımlar ve Ar-Ge çalışmalarının desteklenmesi amaçlanıyor.

Bunun yanında, 5174 sayılı TOBB ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 5. maddesine göre yazılım üretenler, sanayici olarak nitelendiriliyor ve sanayi siciline kaydolarak sanayicilere yönelik sağlanan desteklerden yararlanabiliyor. Bununla beraber 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun'da, destek kapsamında yer alan Ar-Ge merkezlerinde en az 50 personelin istihdam edilme zorunluluğu, yazılım üreticileri için oldukça zor bir koşul oluyor. Türkiye'de halen 5746 sayılı Kanun kapsamında 129 Ar-Ge merkezi faaliyetini sürdürüyor. Faaliyetini sürdüren Ar-Ge merkezlerinin sektörel dağılımı Tablo III'te yer alıyor. Aslında ikinci sıradaki bilgi ve iletişim teknolojileriyle altıncı sıradaki elektrik-elektronik sektörleri, bilişim sektörü başlığı altında toplanabilir. Bu durumda halen faaliyetini sürdüren Ar-Ge merkezlerinin %17.83'nün bilişim sektöründe olduğu söylenebilir. Bu iki sektörde istihdam edilen çalışan sayısı tüm Ar-Ge merkezlerindeki toplam istihdamın, %18.65'lik kısmını sağlıyor ve bu konuda ikinci sırada yer alıyor. Böylece, bilişim sektörünün Ar-Ge çalışmaları içinde yeri ve önemi bir kez daha görülüyor.

GİRİŞİMCİLİK TEŞVİK EDİLMELİ

Güney Kore ekonomik yapı bakımından Türkiye'ye benzer özellikler gösteriyorken, özellikle 1996 yılından itibaren bilişim sektörünü planlı bir biçimde destekleyerek, bugünkü seviyesine ulaşıyor. Aynı yıllarda Türkiye'de hazırlanan çeşitli vizyon belgelerinde, Güney Kore'nin hedeflerine benzer hedefler ve vizyonlar ortaya konulmasına karşın, ülkemizde bunların gerektiği biçimde uygulanmadığını görülüyor. Buna karşılık özellikle son yıllarda Ar-Ge'ye ayrılan kaynaklardaki artış ve bunlara erişimdeki kolaylıklar, ülkemizdeki

TABLO III. Ar-Ge merkezlerinin **sektörel dağılımı**

Sıra	Sektör Adı	Merkez sayısı	%	Toplam çalışan	%
1	Otomotiv Yan Sanayi	37	28.68	2,574	17.35
2	Bilgi ve İletişim Teknolojileri	13	10.08	1,784	12.02
3	Otomotiv	12	9.30	2,199	14.82
4	Savunma	12	9.30	3,820	25.76
5	Dayanıklı Tüketim Malları	12	9.30	1,237	8.34
6	Elektrik-Elektronik	10	7.75	984	6.63
7	Kimya	8	6.20	552	3.72
8	Tekstil	8	6.20	521	3.51
9	İlaç	5	3.88	378	2.55
10	Cam ve Seramik	3	2.33	187	1.26
11	Metal Sanayi	2	1.55	122	0.82
12	Kuyumculuk	1	0.78	60	0.40
13	Mobilya	1	0.78	101	0.68
14	Enerji	1	0.78	57	0.38
15	Demir-Çelik	1	0.78	66	0.45
16	Bankacılık	1	0.78	78	0.53
17	Makine	1	0.78	60	0.40
18	Lojistik	1	0.78	57	0.38
TOPLAM		**129**	**100**	**14,837**	**100**

Kaynak: *Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı*

yüksek teknoloji yoğun sektörler üzerinde olumlu etkiler yarattı. Ancak Uzak Doğu kaynaklı ucuz ham madde, ara ve nihai ürünlerin ithalatındaki artış bu gelişmelerin sonuçlarının beklendiği biçimde alınmasını engelledi.

Aslında bilişim gibi sektörlerde şirket sayısından ziyade, pazar payı ve ihracat değerlerine bakılması önemli. Ancak bilişim sektöründe girişimciliğin daha da özendirilmesine bağlı olarak, istihdamın ve yüksek teknoloji ihracatının artacağını da göz önünde bulundurmak gerekiyor. Bilişim sektöründe ülkemizde var olan girişimcilik kapasitesinin daha fazla kullandırılmasının sağlanmasında ve genç nüfusun özendirilmesi için verilen destek ile teşviklerin daha çok yaygınlaştırılmasında, tematik ve sonuç odaklı olmasında yarar var. Bu amaçla 2023 yılı hedeflerine ulaşmak için, bilişim sektöründe faaliyette bulunacak daha çok şirketin kurulmasının teşvik edilmesi, kamu alımlarında desteklenmesi ve yerli ürün tüketiminin özendirilmesi önem kazanıyor.

Yararlanılan Kaynaklar:

1) Atılım İçin Bilişim, 2012, TÜBİSAD
2) 2012 Değerlendirme Raporu, 2012, TBD